

NE ÉPÜNK

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
ORADEA
Strada Teatrului No. 4.

ZSIDÓ HETILAP

Főszerkesztő: WASSERSTROM SÁNDOR
Felelős szerkesztő: LEITNER ZOLTÁN

ELŐFIZETÉSI ARAK:

Belföldön: Egész évre hitközségeknek és vállalatoknak 500 Lei magánosoknak 250 L., félévre 130 L., negyedévre 65 L. Külföldön 2 Dollár, Kc. 75 15, S. 19. Dinar 120.

Iskola és a szülők

Vajahogy kezd kiveszni a zsidó néplélekből az, ami évezredek óta oly nagyra tette. Az bizonyos szívós kitartás és gyermekeiben való nevelés, amely biztosította a zsidóság fennmaradását sok-sok generáción át. Ime: erre leglátványosabb példa a nagyváradi zsidóságban megfigyelhető áramlat, amely azt eredményezi, hogy 30 gyerekkel kevesebbet íratják be ez évben az orthodox zsidó elemibe és gimnáziumba, mint tavaly. A két emi, a fiú és leány, a két gimnázium, a fiúk és leányok részére, mondhatni mintavari intézménye a váradi zsidóságnak, több évtizedes multra tekinthet vissza. Százakra megyek azoknak a kiváló férfiaknak és nőknek a száma, akiket ez az iskola adott a zsidó közéletnek, akik igen-igen hasznos tagjai lettek az egész emi társadalomnak. És mit látunk? Hogy különböző hamis ideológiáktól vezérelve, nap mint nap kevesebb azoknak száma, akik gyermekeiket íratják a zsidó iskolába.

Felmerül a kérdés, mi ennek az oka?

Vannak olyan szülők, akik elviszik gyermekeiket a másik hitközség iskolájába, mert az „jobb”. Mert a neolog gyerekek szülei a „nagy Dame de Sion apácarendbe küldik. Ittük, hogy a pece-uccai orthodox így arriváljon, hogy a neolog gyerek által üresen hagyott padot népesítse be. És ezek a szülők ott fizetnek kevesebbet, sőt tizezer lejt is, ugyanakkor, amikor az orthodox iskolában, ha ezeröt-száz-kétezer lejt kérnek, már égbekiáltó „igazságtalanság”-nak tartják. Mert hiszen minek is fizessenek ők az ezernyi lejtűvel küzdő hitközségnek tandíját, amikor adót nem fizetnek. De viszont megkövetelik, hogy a hitközség 6 milliós évi büdzsáját a jobból tegyék meg.

Azután következnek az „okosak”. Akik a köztudottaként gondolkodnak. Minek adjam én a gyermekemet a zsidóba, amikor ott nem tanul semmi újat meg románul (állítólag csak, mert a valóságban nem!) mint az államiban. Ott tandíjat nem kell fizetni, meg azután ezernyi sántikáló érveléssel felsorakoztatnak még, amelyekből egy sem bírja meg a helyét. Ezek az államiba adják a gyerekeiket, ahol — mellesleg megjegyezve — a végén legalább annyiba kerül, mint a zsidó iskolában. Hogy mennyire így van ez, arra legjobb példát adja, hogy akik államiba járatják egy-két évig, azt később visszahozzák a zsidó iskolába gyermekeiket, de nem tudják, mert hiszen amelyik gyereket az állami iskola kötelekébe felvettek egy-két évig, azt onnan nem lehet visszahozni.

Ennek a fentebb felsorolt érvelésnek van azonban más sok-sok válfaja, melyre nem akarunk itt kitérni.

Az eredmény pedig a következő:

Az iskolát elárasztják a tandíjmentes szegény gyerekek, mert hiszen azok, akik még fizetni tudnának, máshol taníttatják.

Az eredmény: hogy sokkal kevesebb a tanuló megnevezedik az iskola fenntartása, amely így milliókba kerül évente a hitközségnek.

Az eredmény: hogy egy egész generáció elmarad a zsidóság számára. Az élet ezernyi bajával a zsidó szülő nem tud eléggé intenzíven foglalkozni a gyermekeivel, azok nevelésével. Zsidóságára nem nevelik őket otthon és még kevésbé az iskolában. Az a heti egy óra „kötelező” tanulás, jóformán semmit sem jelent. Felnő az új Nachwuchs, anélkül, hogy imádkozni tudna, felnő anélkül, hogy a legcsekélyebb kontaktusa lenne a zsidó néplélektel. Meg akar takarítani az „okos és takaré-

kos” szülő egy-két mozijegy árát, havonta (amit a végén meg sem takarít) és ezért odadobja gyermekét a zsidótlanságnak, a tradíció nélküli nevelésnek.

Eddig a zsidó szülő legnagyobb fegyvere volt az a jövőre nézve, hogy egy generációt bocsájt neki az életnek, egy olyan nemzedéket, amely követni fogja apái tanításait és megmarad a zsidóságnak. Pedig régebben sem ment valami rózsásan a szülőknél, nemcsak most. De akkor volt még zsidó szív, volt még igazi zsidó áldozatkészség. Akkor még akartak áldozni, még akkor is, ha nem is tudtak, vagy nagyon nehezsükre esett.

De most? A szülő „államiba” adja gyermekét, ahonnan egy év múlva szívesen kivinné, ha tudná. Meg más iskolába küldi, ahol többet fizet, mint tud, mert ott a „társaság”. (Oh zsidó snobizmus!)

Végeredmény: a nagy tradíciókkal rendelkező iskola tanítványok nélkül áll. Végeredmény: hogy ezernyi gyermek vész el a zsidóság számára. Hiúságért, néhány száz lejért és hasonló kicsinyes okokért.

De nem kevésbé hibásak azok is, akik állandóan desztrálják a hitközség és iskola nimbuszát. Az orthodox nevet viselő felbujtók, rossz szellemek, akik így vélnek önös és alantas érdekeik védelmére kelni.

Zsidó szülők! Most még itt az alkalom. Gondoljatok gyermekeitek jövőjére, az eljövendő új zsidó generációra. Ne legyetek kicsinyesek és ami a legfőbb, ne legyetek rosszabbak azoknál, akik nemzedékről-nemzedékre adták tovább az ősi hitet, az ősi tant. Azok legyenek a mintaképek — még ha egy kis lemondással is jár, még ha erőfeszítést is kellene tenni érte! Zsidó iskolát a zsidó gyerekeknek és zsidó gyerekeket a zsidó iskolának.

Az ifjúság megmentésére össze kell fogni

Már több ízben részletesen foglalkoztunk lapunk hasábjain az ifjúság kérdésével. Lényege a kérdésnek az, hogy míg minden eszmeáramlat szabadon szedheti híveit az ifjúság köréből, addig a zsidó vezetők ezt a kérdést teljesen figyelmen kívül hagyják és apró-cseprő vitákkal töltik a drága időt, míg a zsidó ifjúság vörös és egyéb eszmék áramlatába kerül.

Lapunk megmozdulása, meg a kényszerítő szükség mégis megmozdította bizonyos felelős tényezők nemtörődömségét és örömmel közölhetjük, hogy Nagyváradon úgy a rabbinátus, mint a zsidóság vezető férfiai már ankétot is tartottak annak érdekében, hogy vajamit tegyenek az ifjúság lelkivilágának megmentésére. Elhatározták, hogy párt és egyéb kicsinyes felfogásbeli kölömbőség nélkül összefognak annak érdekében, hogy az ifjúságot eltérítsék abból az irányból, melyen ha tovább haladnak, maguknak egy zaklatott szerencsétlen életet, hozzátartozóikra bajt és a zsidóságra szégyent hoznak. Egyelőre elhatározták, hogy megfelelő ifjúsági otthon megteremtésével szemináriumot rendeznek, olyan kiváló pedagógusok és intellektuális bevonásával, akiknek neve garancia arra, hogy valóban olyan nivós előadást tartanak, amelyekre az ifjúság igényt tart. Természetesen, ehhez az akcióhoz minden jóérzésű zsidónak csatlakozni kell és mi hisszük, ha a hitközség és a zsidóság errevaló elemei összefognak,

valóban eredményes és az ifjúság érdekében való munkát fognak végezni.

Lapunk mindenesetre hirt fog adni a továbbiakról és ebből a munkából részt kér és minden tekintetben a legmesszebbmenően támogatja.

A gyilkos cuzista szenátor mandátumának megsemmisítése

Megírjuk, hogy a parlamenti igazoló bizottság vizsgálatot indított Novitzki cuzista szenátor mandátuma ügyében, aki ellen többszörös gyilkossági vád merült fel, valamint több ízben volt már lólopás miatt is elítélve. Az igazoló bizottság megállapította, hogy Novitzki ur 14 ízben volt elítélve különböző büncselekmények miatt, amelyek között legtöbbször a lököttés szerepelt. Kétségtelen adatok vannak arra vonatkozólag is, hogy Novitzki évekkal ezelőtt 4 besszarabiai zsidót gyilkolt meg, azonban a bizottság e tekintetben semilyen adatokat nem igyekezett bevizsgálni. A lényeg a lököttésen volt. Egy zsidót meggyilkolni az igazoló bizottság előtt még mindig kevesebbet jelent, mint lököttéssel foglalkozni. És Novitzki urnak ez lett a végzete. A szenátus megsemmisítette mandátumát és most újra gondolkodhatik azon, hogy hol lehet egy jó állásulovat észrevétlenül elkötni. Habár könnyen meg lehet, hogy okulva a parlamenti bizottság itéletén, szakít a lököttéssel és inkább kisebb-nagyobb gyilkosságokat fog elkövetni. Ez könnyebb, hasznosabb és nem olyan veszélyes. És főleg nem semmisítik meg érte a román szenátusban a mandátumot...

A pesti magyar-zsidók világra szóló öröme

Százsor elhatároztuk már, hogy semmit sem fogunk írni lapunkban, ami az „Egyenlőség”-gel kapcsolatos. Nem akarunk ezzel a lappal polemizálni és szeretnénk tudomást sem venni róla, mert egyebet nem érdemel. De ha kezünkbe kerül és olvassuk egynémely cikkét, akkor ökölbe szorul a kezünk és arcunkat a düh pirja futja át. Most legujabban is, mit ír? A cionista világszervezet kérvénnyel fordult a magyar kormányhoz, amelyben azt kéri, hogy engedélyezze egy világgöngresszus megtartását Budapesten. Fentemlített lap most nagy örömmel közli, hogy Karaffi-áth miniszter ur elutasította a kérést, többféle indokból. Többek között azért is, mert a magyar zsidóság belbékéjének ez ártana, amire ők mindig nagyon vigyáznak. „ÓK”. Nagyon vigyáztak. Most is. Numerus kjauszussal és egyebekkel. És a végén azt írja az „Egyenlőség”. Ide figyeljen minden józan és komoly zsidó — pártkülömbőség nélkül. A miniszter elhatározása általános meglepetést keltett a magyar zsidóság körében.

Hát nem rettenetes? Egy zsidó világmegmozdulás kongresszust akar tartani. Amikor néhány napra a világ érdeklődésének központjába kerül a magyar főváros. Mennyi idegen és mennyi pénzt hordanának ebbe a kiszikkadt gazdasági Szaharába. De arról is lemondanak. Mert a patentirozott „hazafi”-aknak ez nincs inyükre. Bizonyos, hogy a magyar miniszter előbb informálódott arról, hogy mit akar a pesti kormányfőtanácsos társaság. Nekik nem kell. Csak tartana a dolhatenyésztők keresztény világszövetsége egy kis értekezletet a sip-uccai hodályba, bezeg akkor kimennének Hegyeshalomig is méltóságos

Az igazság nevében . . .

Válasz Adler József segesvári főrabbi urnak

— Szatmári tudósítónktól. —

Nem tartjuk legszerencsésebb gondolatnak, hogy a Központi Iroda képviselőjében a szatmári hitközség ügyében éppen Adler József segesvári főrabbi ur vállalta a „Népünk” nyilvánosság előtt hitközségünkkel szemben a közvádlói szerepet. Ugyanis a főrabbi urra a közel jövőben szatmári hitközségnél egy funkció vár, a választási bizottság rabbi-elnöki tiszttségének beiktatása és a szatmári választók most nem kevésbé érdeklődnek, miért volt szükséges Adler főrabbi urnak ellenzéki színnel akkor kirukkolni, amikor a választási elnöktől pártatlanságot kérni és elvárni joggal lehet. Nem akarunk ezzel személynkedni a főrabbi ur leendő pártatlanságában, csak a közhangulatnak kívántunk kifejezést adni.

A főrabbi ur erős kitételekkel illeti a szatmári vezetőséget, mint amely panaszaival felferdesíti Erdély nyugalmát és talán kellemetlen percepet okozott az erdélyi ortodox szervezet felelős vezetőinek. De ami nekünk szatmáriaknak még kellemetlenebb, nem kiméli a gunyos megjegyzésektől azokat sem, akik akár mint hivatott publicisták, akár mint szakértő jogászok, akár mint hitközségi tényezők bátorságot vettek maguknak, hogy felemeljék szavukat a túlkapások ellen. Ha Adler főrabbi ur nem érzi át a szatmári sérelmek emberfeletti mértékét, mi nyíltan megmondjuk. A négy év óta bennünk felgyülemlett keserűség tör ki belőlünk ellenáthatatlan erővel, panaszunk: az ok nélkül megbántott és megnyíltaként üdözött mély zsidó érzés rezonálása, amit csak az enyhít vajamiképp, hogy igazságunk tudata erősen él bennünk és tudjuk, hogy jó zsidó zsidó testvérek egész tömege együtt érez velünk.

És éppen az egyik főhiányossága Adler főrabbi ur az Ön védő és vádiratának, hogy egy szóval sem említi, miszerint a szatmári végzetes hitközségi háborúság kuforrása és kiindulási pontja Freund Chaim textilnagykereskedő hitközségi szereplése, aki mióta 1927-ben csengeri Mayer Sándor elnök lemondása után magához ráadta a szatmári hitközség elnökének hatáskörét a részszakos pártpolitikájával a hitközséget hadszíni szerepre változtatta át, nem törődve a következményekkel. Néhai Grünwald Lázár z. c. l. főrabbi halála pillanatában hitközségünkben már égett a belháború tüze, amely még magasabbra lobogott fel Teitelbaum Joel károlyi főrabbi ur kan-

didálása után. Még emlékeztet, hogy amikor 1928 nyarán a rabbiválasztás nem sikerült, mert a jelölt főrabbi nem nyerte el az alapszabályokban előírt többséget, Freund Chaim nem nyugodott meg a népakaratban, de minden ellenzéssel dacolva megrendezett egy második választást csendőrszuronyokra támaszkodva és teljesen zárt körben, a választási jegyzőkönyv nyilván irreális adatai szerint sikert érve el, amde a pyrrhusi győzelemmel a további kétségbeesett küzdelmekbe sodorva hitközségét.

Arról is hallgat a krónika, hogy a szatmári hitközség vezetői már az első rabbiválasztás előtt megjelentek Besztercén a Központi Iroda akkori elnökénél és kérve-kérték, ne engedje meg, hogy Freund Chaim héttagura leolvadt eljárásága azt a jogot vindikálhassa magának, hogy főrabbit választasson és amikor a Központi Iroda Szatmárra küldötte Zeif Szináj és Spitz Mayer delegátusait, ezek a tasnádi főrabbival kiegészített tanácsban határozatlanul kimondták, hogy igenis Freund Chaim illegális vezetősége jogosult egy főrabbiválasztást levezetni, holott a rabbiválasztás valamivel kényesebb ügy, mint egy hitközségi eljárás választása és azt is kimondották, hogy a Sulchan Aruch szerint nem szabad bizalmi férfiakat bebocsátani a választáshoz. . .

Hasonlóan nincs megemlítve, hogy a rabbiválasztás megismétlése előtt a szatmári, nagyvá-

Ön bánja meg !

ha szövet-szükségletét nem Postävária Deutsch cégnél szerzi be. Férfi öltöny, felöltő, átmeneti, télikabát, csikos és sportnadrág, valamint katona, papi és mindenféle egyenruha-szövetek közvetlen gyári raktára. Bélés-árak.

Szöveteink garantált szintartók !!

Legnagyobb választék ! Legolcsóbb árak ! Megbízható minőség ! Szolid kiszolgálás ! Folytonosan érkező divatos árak ! Cimre kérjük ügyelni.

Postävária Deutsch Oradea

Strada Avram Iancu No. 1. Fekete Sas-palota.

A zsidó kém és a 60 rubel

Írta Dr. A. SOLOWEJCZIK

1915-ben történt, az ossowieci fronton. A tábornok elé egy szegény zsidó embert hozott a szolgálatos katona azzal, hogy kémkedés közben leténte. „Éppen az ezred telefonállomásának vezetékeit akarta elvágni, amikor észrevettem és most itt van, elfogtam” — jelentette hangosan az orosz. Sirva tiltakozott a katona vádjai ellen a szegény zsidócska és elmondotta a tábornoknak, hogy ő egy szegény kereskedő és a faluba akart menni, hogy bevásároljon egyet-mást üzlete számára. A katona azonban utközben feltartóztatta és elvette tőle azt a 60 rubelt, amely egész vagyonát képezte, éhező felesége és 8 gyermekén kívül.

A tábornok megkérdezte a katonát: — Mit csinál az ez? — Egy szó sem! — válaszolta a katona. — Zsidó hazudik! — Felakasztani! — adta ki a parancsot a tábornok.

A zsidó lehullott a tábornok lábai elé és könyörgött neki az életéért, hiszen nem hagyhatja gyermekeit kenyér nélkül és feleségét teljesen egyedül.

A hivatali szobában, ahol ez a jelenet lejátszódott, az ezred egyik zsidó orvosa, dr Alexandrow is jelen volt. Dr Alexandrow megkérte a tábornokot, hogy függessze fel ítéletét néhány percere és sziveskedjen vele a szomszéd szobába néhány szóra átfáradni. A tábornok veje ment és dr Alexandrow a következőket mondta neki: — Tábornok ur, én megvagyok győződve arról, hogy ez a zsidó ártatlan. Ajánlom tehát Önnek, hogy személyesen is meggyőződjék az igaz-

ságról. Mondja Ön a zsidónak, hogy ez alkalommal még visszaajándékozza számára az életét és szabad, elmehet. Ha ő valóban kém, akkor gyorsan menekülni fog és nem fogja kérni a 60 rubeljét, melyet a katona elvett tőle. Ha azonban ártatlan, bizonyosan követelni fogja a 60 rubelt is, mert számolni fog azzal, hogy Ön igazságos bíró és megítéli számára ezt a követelést is.

A tábornoknak tetszett a szellemes megoldás és visszament a szobájába.

— Nézd zsidó — mondta neki — most eredj innen, amilyen gyorsan csak tudsz, de vigyázz magadra, mert ha megegyeszel elfognak, menthetlenül felakasztatlak.

A zsidó újra leborult a tábornok lábai elé és hálás szavakkal köszönte neki jóságát. Aztán így kezdte:

— És mi lesz a 60 rubelemmel? Parancsolja Ön meg tábornok ur a katonának, hogy adja vissza azt is számomra.

A tábornok nevetni kezdett: — Átkozott zsidó, megajándékozlak az élettel és te még pénzt is kérsz? A tábornok nevetése bátorságot öntött a zsidóba és most már határozottabban folytatta: — Tábornok ur — mondja — még mindig kezei be vagyok. Ha én hazudok, úgy lövessen főbe.

Ha azonban a katona lehuzza a jobblábáról a csizmát, ott megtaláljuk a 60 rubelemet: 2 tiz-rubeles, 4 háromrubeles és a többi egy rubeles bankjegyekben. De még mondhatok Önnek más ismertető jelet is. Az összes pénzeknek benzin szaguk van, mert csak nem régen kaptam őket Krämer Ábrahám benzinkereskedőtől és az a pénz, amely egyszer az ő kezében megfordul, mindig benzin szagú lesz. Hivassa csak tábornok ur ide őt, bebizonyíthatom, hogy két 25 rubeles bankjegyet váltottam nála, hogy a faluban

könnyebben boldogulhassak. Bizonyosan emlékezni fog még, hogy milyen pénzegységeket adott számomra.

— Te tehát elvetted a zsidótól a pénzt? — kiáltott a tábornok a katonára.

— Igenis, kegyelmes uram! — felelte a katona.

— Ide veje — mondta a tábornok.

A katona lehuzta a csizmáját és előszedte onnan a pénzt.

— Számolni — parancsolta a tábornok.

A katona negyvenig számolt.

— Ha jobban kirázza a csizmát, kell még két tiz rubeles bankjegyek benne lenni — mondta a zsidó. A tábornok parancsára ez is megtörtént.

— Doktor, szagolja meg a pénzeket — mondta dr Alexandrownak a tábornok.

Valóban a pénz benzin szagú volt. A tábornok szintén megszagolta és visszaadta azt a zsidónak: — Menj haza, ártatlan vagy! — mondta neki.

A tábornok csengetett és az őrt álló katona belépett.

— Adjatok ennek az embernek utlevelet, hogy minden bántódás nélkül visszamehessen a városba, ezt pedig — és most a katonára mutatott — vezessétek az őrmester elé, hogy alaposan megmossa a fejét. Ne legyen kedve máskor is ártatlan embereket kirabolni.

Igy végződött ez a történet 1915-ben az ossowieci fronton.

Véletlen.

Ha az orvos nem tartózkodik abban a pillanatban a hivatali szobában, a zsidót kivégzik anélkül, hogy valaha is fény derüljön a vádlására.

radi, kolozsvári, bethleni, dézsi és retteneti hitközségi elnökök ismét kiszállottak a beszercei irodánál, kérve a választás megakadályozását, mert az nem is volt szabályosan meghirdetve és kérték az elnököt, hogyha nem akadályozza meg a választást, jöjjön el személyesen és öröködjék a választás tisztasága felett. Az elnök ur biztosította a küldöttséget, hogy a választás semmis lesz. Ennek dacára a csendőri választást megtartották és jött utána az a szégyenteljes diktóra, amely minden szabálytalanságot aprobált...

Mint emlékezni méltóztatnak a diktórára azért volt szükséges, mert a rabbiválasztás ellen beadott petíció következtében a miniszterium elrendelte a közigazgatási vizsgálatot. Ennek megakadályozása végett már személyesen kiszállott Szatmáron a Központi Iroda elnöke és rávette a közben miniszterileg kinevezett interimáris bizottságot a diktórára. És habár az interimáris bizottság írásbeli reverzálist kért és kapott arra, hogy a bészdin csakis a rabbiválasztás kérdésében fog dönteni, azonban a hitközségi vezetőség felett nem ítékezhet, ennek dacára a bészdin tul-tette magát e sarkalatos kikötésen és a pszákban az alapszabályokkal ellentétes feltételeket szabott a küszöbön levő hitközségi választásra. Így nem tartva elég megbízhatónak a miniszterileg kinevezett választási bizottságot, öt tagot kinevezett a Freund-pártból is, választási elnöknek kinevezve csengeri Mayer Sándort és a halmi főrabbi által kijelölendő főrabbit. Hogy a halmi főrabbi tekintett egy rabbi-elnök kinevezésétől, ezért kár most utólag neki szemrehányásokat tenni. Tény az, hogy csengeri Mátyás Sándor elnök teljesen pártatlanul és a pszák előírásai szerint vezette le 1929. chalaoed-pészachkor azt a hitközségi választást, amelyre utólag a Freund-párt, valamint a Központi Iroda, az országos választmány és akár a Vaad Harabonim is állandóan rásütötték a diktóra-eljénesség bélyegét — tegyük hozzá: teljesen alaptalanul.

Adler főrabbi ur azt állítja, hogy ez a választás meg lett peticionálva és ennek alapján a Központi Iroda részéről megsemmisített. Mindkét állítás téves. A Freund-párt, amely veresége biztos tudatában távol tartotta magát a választástól, tényleg nem akarta elismerni az új vezetőség legalitását és egyoldalú információival a rabbitanácsból kieszközölt valami engedélyt arra, hogy külön utakon keresse rituális boldogulását, amde az 1930. január 14-én Désen létrejött béke-bírósi egyezség elismerte a hitközségi vezetőség törvényességét és egyúttal kimondotta, hogy a megválasztottnak deklarált főrabbi két éven belül nem foglalhatja el hivatalát. Ha semmi egyéb, a dési paktum legerősebb bizonyítéka annak, hogy az 1929. évi tisztújítás alkalmával a hitközség eleget tett a pszáknak. A szatmári hitközség tragédiája, hogy a Központi Iroda a Freund-párt erőszakos nyomásainak engedve, nem tartotta ki a paktum mellett, annak dacára, hogy később az érmihályfalvai rabbitanácsi gyűlésen is meg lett állapítva, hogy a szatmári vezetőség a dési paktumnak eleget tett. Itt Teitelbaum Joel főrabbi ur akadályozta meg a rabbianácsot, hogy a hitközségi vezetőségnek írásban is kiadja az erkölcsi bizonyítványt, mire az iratokat minden kommentár nélkül visszaküldték a Központi Irodához. Ezután került az ügy a dési országos választmányi gyűlés elé, ahol mint Adler főrabbi ur említi, a hitközséget elmakacsolták. Tény az, hogy a szatmári vezetőség kérte a szatmári ügy tárgyalásának elnapolását amiatt, mert a dési gyűlés napja néhai Grünwald Lázár z. c. l. főrabbi halotti évfordulójára esett, amelyen való részvételt a vezetőség nem akarta elmulasztani. Egy kissé különös, amikor Adler főrabbi ur ezt a kifogást olyan gunyosan aposztrofálja. A hitközség vezetősége semmi esetre sem érdemel gunyos hangot amiatt, ha halott nagyrabbijának emlékét méltóan kívánta ünnepelni... De bármiként történt, a szatmári vezetőség mégsem volt jelen azon a dési konferencián és egy szatmári hitközség minden esetre megérdemelt anynyi figyelmet, hogy ne hozzanak vele szemben makacssági ítéletet.

Tehát ez alkalommal a választmány állítólag azt határozta el, hogy az 1931. tavaszán esedékes hitközségi választást újból az 1929. évi pszák szerint kell lefolytatni, mert ha nem, akkor a választás semmis lesz és Freundék külön utakon kereshetik az érvényesülést. Ez volna az a döntés, amelynek végrehajtását ez évi július 7-én a Félix-fürdőn ejrendelték.

Bármennyire is a talmudi iskolázottságra alapítja Adler főrabbi ur az országos választmány ténykedéseinek igazolását, ki kell jelenteni, hogy a szervezeti szabályzat, valamint a hitk.

alapszabályok értelmében a Központi Iroda országos választmányára külön választott birói eljárás és ítélet nélkül nem mozdíthatja el a szatmári vezetőséget sem előlegesen Désen, sem most utólag Félix-fürdőn. Még ha nem is létezett volna dési paktum és jogelismerés, ami magában véve is kizárta, hogy vissza lehessen térni arra az állandó refrénre, hogy a szatmári vezetőség 1929-ben nem pszák szerint választotta meg. Jogilag tiszta lehetetlenség az 1931. tavaszán esedékes választásra rákényszeríteni az 1929-es pszákot, aminthogy ugyanilyen abszurditás az 1931. tavaszán megválasztott vezetőséget 1932. július 7-én hivatalától elmozdítani azért, mert már előre meg volt mondva, hogy a pszák előírása nélkül tartandó választás semmis lesz. Azért van a választott bírósági rendszer szervezeti szabályzatunkban lefektetve, hogy alkalomadtán azt alkalmazzuk. Furcsa jogi felfogás az, amely a mostani vezetőséget felelőssé teszi azért a választásért, amelyet 1929-ben az akkori interimáris bizottság folytatott le.

Be kell látni, hogy mindez csak ürügy. A központi iroda sajnos évek óta egyszerűen végrehajtja a Freund-párt akaratát. Ez nyilván kitűnik a Központi Iroda és a többi központi szerv minden határozatából, amely a szatmári vezetőséggel van összefüggésben. Nem elég, hogy a vezetőség eleget tett, még pedig határidőn belül a féljxi ukáznak, Freundék erőszakkal elvonták a hitközség gabeljáját és a metszőket belevitték a fekete-vágás ingoványába. Hiába tüzte ki a szatmári vezetőség az új választást a féljxi rendelet szerint, most a rabbitanács kitolta a választás határnapját több héttel, hogy haza érkezhessenek a Freund-párt oszlopos és egyben pénzes emberei, akik irányítják a választást. A fekete-vágással leszállították a hitközségi gabela-árakat, amelyeket többé már bajosan lesz lehetséges az eredeti nivóra felemelni. Mi lesz ennek a kortesfogásnak a következménye? Nyilvánvalóan az, hogy a vezetőség képtelen lesz a hitközségi költségvetést eredeti keretében fenntartani, tehát tisztviselőit, metszőit korábbi járandóságai élvezetében meghagyni, ami előreláthatóan újabb diktórákat és metszőelvonásban kifejezett szankciókat fog maga után vonni.

Politikai diktórákkal nem lehet egy hitközséget kormányozni. Ezt a szatmári példa bizonyítja. Ahol a hitközséget csak úgy volt lehetséges a mai nivón fenntartani, hogy akadt 25—30 lelkes ember, aki a hitközség megmentése érdekében négy év óta hozza a súlyos erkölcsi és anyagi áldozatokat.

Teljesen téves dolog ezt a vezetőséget úgy odaállítani, mint a béke makacs ellenzőit. Ellenkezőleg, négy év óta küzdenek a béke elérése érdekében bámulatos kitartással, míg a Freund-párt csak a szájával békül, a valóságban pedig minden áron akadályozza. Négy év óta nem fizetnek kultuszadót és mindent elkövetnek, hogy a hitközséget erkölcsileg és anyagilag tönkre tegyék. Az 1928-as választói listát is azért erőszakolják, mert így pártjuknak 80 százalékát, akik nem bírhatnak választói joggal, mert kimche depiszche és más segélyek élvezői, választójoghoz juttatják, viszont vagy négyszáz választót, akik nem az ő pártjuk tagjai, választójoguk gyakorlásától elűthetnek.

De a legnagyobb hiba az, hogy Teitelbaum főrabbi ur nem nyilatkozik a szatmári főrabbi-ság el- vagy elfelfogásáról. A hitközségi küldöttségnek, amely ez irányban megkérdezte, kitérő választ adott. Azután a hitközség vezetőségét súlyosan megsértette, követelve lemondásukat. Végül is csak annyit árult el, hogy ha új vezetőség lesz, akkor fog nyilatkozni szándékai felől.

Ez a valóság, Adler főrabbi ur és ha Ön ezt nem ismeri, tény az, hogy az erdélyi hitközségek vezéremberei, akik 1929. július hónapban Szatmáron, 1929. november havában Nagyváradon, f. évi augusztus 7-én Kolozsvárott konferenciára gyűltek össze, mindezt világosan látják és megértik. Hiába méltóztatik tehát a szatmári vezetőséget a nyilvánosság előtt olyan színben feltüntetni, hogy az egy diktóra-ellenes makacs csoport, a közvélemény jól tudja, hogy az igazság a mi oldalunkon van és a diktóra és pszák mögött politikai tendenciák húzódnak meg és a Freund-párt terrorja sötétlik.

Művészi parzszönyvegek, szövött gobelinek, külföldi fonalak

Schulhof Emilné

„Orient“ Szövőművészeti iskola
Oradea, Strada Episcopul Ciorogariu No. 17.
Vidéki rendelések utánvétellel gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

A vese, hólyag, epe gyomorbántalmak egyedüli biztos gyógyszere a

PAPTAMÁSI

„Lithynia“
GYÓGYVIZ

Kapható mindenütt.

Központi Ierakat: O R A D E A,
Str. N. Filipescu 23. Telefon: 176

FÉRFISZÖVET különlegességek

bámulatos olcsó
leszállított árakban

Havas & Grünfeld

Engross
Endetail

posztóáruházában

Str. Avram Iancu (Kossuth utca) 8

Cégünk szoliditására kérjük meggyőződni

TAKARÍTÁSRA

festék-, lack- és kefeárut
valamint a világhírű „Express“
poloskairót és „Express“
Magasfényt, mely butorát
ujjára varázsolja; legolcsóbban

csak **STERN S. ENDRE**

kefegyáros és festéknagy-
kereskedőnél szerezheti be

O R A D E A

Strada Nicolae Iorga (Zöldfa-ucca) 10
Telefon 578

Telefon 378

10.000 lei minimális
havi jövedelmezőség

lehetőségénnyújtom, szorgalmas
megbízható egyéneknek kik ma-
gánfeleket látogatnak. Ajánla-
tokat „10.000 lei“ jeligére la-
punk kiadóhivatala továbbítja

SZŐRME

ÁRUK a legjutányosabb an

Leichner

Oradea, Str. Ep. Ciorogariu 4. Telefon: 773.

Ezüst

menorák, gyertyatartók és karosgyer-
tyatartók, serlegek, templomi kegysze-
rek bármily művészi kivitelben leg-
olcsóbb árban. Aranyozás és ezüstözés

Pospischill

Oradea, Szent László-tér 12.

HIREK

"Néptünk" cikkeinek utánnomását csakis a forrás megjelölésével engedjük meg.

Naptár 5692

Péntek Elul 15 szeptember 16
Szombat Elul 16 szeptember 17
Heti szidra: כי תבא
Heti haftora: ימי אורי
Perek 3—4

Szombat kezdete:

üzlet bezárás 7.40
gyertyagyújtás 7.45
Istentisztelet kezdete 7.50
Szombat befejezése 8.45

Ajhév solajm vörajdék solajm

Magyarországi ft. Adler József segesvári főrabbi urcikkéhez

Írta ALEXANDRU KLEIN

Erdélyrészi román ujságíró egyesület titkára.

Mély szomorúsággal figyelem azt az ádattlan gyűlöletet, mely az erdélyi zsidóság körében az utóbbi időben elhatalmosodott. Mikor a külföldi ellenség ádáz dühvel ritkítja sorainkat, kétségbeesetten szomorú e tragikus küzdelem, mely odáig jutott, „hogy testvért testvér, apát fiu ejad...”. Szóval is erről ajakam, teszi ezt azért, hogy jobb látásra bírjam csekély tehetséggel azokat, akiknek a jelszavuk „hulljon a fergesse” lett.

Kívül állok minden irányzatban, semmiféle irányzatot nem befolyásolva véleményemet, csupán igazság szeretete. A régi klasszikus elv szerint: „Amico Plato, sed amicus veritas”.

Meggondolatlan volt ama határozat, amely porzióképen vágyási filamat rendelt el. Helyesen minden intézkedés, amely akár az egyént akár a közületet a hit gyakorlásában korlátozza. Hiszen ezeket még azon emberek ellen sem alkalmazták, akik nyíltan letértek a Sutchan Aruch papjáról. Gyakorlatilag vajon melyik rabbi külföldre visza a metszőtől olyan hitközségi tag baromfiat, aki horribile diktu szombaton nyíltan szivazik. Mennyivel kevesebb joggal szabad azt elmondani egy egész hitközség ellen. Még ha a vezetés hibás is, ki tudja mennyi ártatlant sujtanak vele. A mi nagy mesterünknek Mózesnek más volt a módszere. Mikor mint pásztor legeltette nyáját a szarvakkal, bárnyakakat ölébe véve vitte vissza a békéshez. Vajha a mai Pásztorok is hasonló módon gondolkodnának.

A másik gyökeres hiba a hivatalos ut megjelölése volt. Nem volt még arra precedens, hogy a Tábla, akár a Semmitöszék a hivatalos utnak küldött volna jegyzéket, vagy leiratot. A központ, mely önértékeselemmel, hogy ő felsőbb hatalom, bizony gyakran a vezetőség negligálásával a vezetőségnek adott direktívákat. Meg lehet némi-nyesen ezek után érteni, ha a Törvényesék, akarom mondani a hitközség nem respektálta kegyelme az antas (nagyon antas) viszonyt.

Természetes folyamata volt ezeknek, hogy a hitközség vezetősége is szabály és törvényellenes eljárásokra ragadtatta el magát, mely épp úgy megteremtette a viszonyt, mint a hatalmon levők büszkesége.

A százmári békét meg kell kötni, nem úgy, hogy a károlyi lefegyverezést és kapitulációt „anno dacumál” de nem is úgy, hogy Erdély második közülete maradjon porondon. A hatalmon levőknek meg kell szivelnéni a világháború tapasztalásait, hogy a „vae victis” jelszava csöndtől megdöbben, mert jaj a győzőknek is. A hatalom joga az időleges, a jog hatalma az örökkévaló. A győztes szigorú alkalmazásával lehet győzelmet elérni, de ez csak pirrhusi győzelem lesz a lelkek megsemmisítésére helyett. Hallgassuk meg ehelyett a népeseink intelmét: Ajhév solajm vörajdék solajm.

Az askenázi zsidóságnak meg kell becsülni és meg kell játnia azt a konzerváló erőt, mely chassidus testvéreinkben rejlik. Tagadhatatlan, hogy a mi vallásunk reservoirjai. A chassidusok viszonyt be kell látniok azt az adminisztratív erőt, amellyel az askenáziok rendelkeznek. Személyesen tehát a „többség dönt” elvének tiszteletben tartása mellett a hitközségek vezetését az ebben a tekintetben erősebb elemek kezében kell hagyni, viszont a tanácsok és nevelési irányítását, a hitközség vezetésére kell bízni. Így mindkét iránylat a magunk körében a legszebb eredményeket fogja elérni. Ha azt az energiát, amit a testvér-

**A VILÁGON MINDEN A NŐK MIATT KÉSZÜL
"FLEUR DE PARIS" PUDERTŐL MINDEN NŐ MEGSZÉPÜL**

**EGYEDÁRUSÍTÓ:
GYARMATI
ILLATSZERTÁR
KOSSUTH U. 8
TELEFON: 35**

harca hasztalanul elpazarolnak arra használják fel, hogy a békés munkamegosztás folytán kiki a közneki szenteli ereje javát, akkor ennek áldást hozó gyümölcse meg fog mutatkozni, úgy a közületek kedvezőbb gazdasági helyzetén, mint a hitélet elmélyülése terén. Az adminisztratív vezetők kiválasztása alkalmával vigyázni kell arra, hogy azok kerüljenek az élre, kiknek multja garancia, hogy a Sutchan Aruch alapján ásanak s chilul hásémet nyilvánosan nem követnek el. Meg tudom érteni a konzervatívabbak jogos felháborodását azon ha az ő kilejének feje nem imádkozik és nem rak tefilent a fejére. Mire kell neki akkor a fej? kérdezheti az egyszerű zsidó talpraesett szavaival.

A központi Iroda azt a helyzeti energiát, amellyel kétségtelenül rendelkezik, használja fel egyeb nemesebb célra, kiétele a hivatalos körökkel szemben. Hogy azok közül csak néhányat említek itt van a tanulók szombati íráskötelezettségének fejeződése, a szombati vásárok ügye, a kongrua kiverekedés stb. Nem méltóbb ezen a fronton küzdeni, mint a guerrillaharcok csatavonóján? S mily imponáló erőt adna az a tudat, hogy intra-muros egyetértés van és békeség honol. Milyen imponáló erőt adna az a tudat, hogy a vezérek mögött teljes egységben sorakozik a hátvéd - a hitközségek osztagán bizalma. Concordia parve res crescut, discordia maxime dilabuntur

Mindnyáján ismerjük, az arany, az ezüst és a vas meséjét. Ott kapapácsolják mind hármat az ucca végében. Az arany és ezüst hangtalanul jürtek az ütéseket, de a vas szomorúan nyöszörgött alatta. Miért sirsz te vas kérdezték tőle, nem látod hogy társaid mily méltóan szenvedik a csapásokat? Könnyű nekik felelte a vas, őket idegen elem sujtja, de engemet enentestvérem ütlegel. A mi néptünk is méltón és multjához híven nemesen viseji azokat az igaztalan csapásokat, melyeket idegen elemek mérnek rád, de fájdalommal felzokog ha önön testvéreitől kapja a sujtásokat. Testvérek harca, testvérek árulkozása miatt veszett el hajdan Jeruzsálem, ha nem lesz béke Izráelben, testvérek harca, testvérek árulkozása miatt fog elvérezni elpusztulni az erdélyi zsidóság is. Vezetők, akik a mindenható előt felelősek vagyok ténykedéseikért: Ajhév solajm vörajdék solajm.

Végül még egy megjegyzést teszek a nemes szándéku cikkíró befejező közleményéhez. Pouvoir cest prévoir, az előlátás hatalom, s a hatalom monfevőknek előre látóknak kell lenni. Nézzenek előre s lássák meg, hisz a szemükben nincs gerenda, hogy „havel havolim” az erőszak, a hatalom kihasználása, hiúságok hiúsága az a nemzsidó öröm, mikor az ellenfél térdre hull. S aki a hatalom polcán trónol, aki a magasságból „sas szemekkel” néz le a gerendásszemű emberekre, annak még a gerendát is szállkának kell nézni.

A kultuszminisztérium kifizette a hitközségek 3 havi kultuszsegélyét

Bukarestből jelentik: A kultuszminisztérium az 1932. május, június és július hónapokra eső kultusz-segélyt a Központi Iroda után kiutalta az orthodox hitközségeknek. A kiutalt segély ek. 500.000 leit tesz ki. Az 1931. évi kultusz-segély kiutalását a jelenlegi kormány mindezeideig nem hajította végre és megtagadta azon indokolással, hogy a kiutalás őt, az állam súlyos pénzügyi vi-

szonyaira való tekintettel, csak megalakulásától fogva terheji. Az egyes hitközségek stájtjai még nem érkeztek meg. A hitközségeket ezuton is felhívjuk, hogy mindazok, kik ezideig hitközségi státuszokat nem terjesztették be és ez által a kultusz-szubvenció részükre nem folyósított, haladéktalanul közöljék státuszukat a Központi Irodával, hogy szubvenciójuk haladéktalan folyósításában ne merüljenek fel akadályok.

Kadisch egy misszionárius kápolnában.

Nem mindennapi történet játszódott le az elmúlt hetekben Hamburgban, a nagy kikötő-városban, ahol az egyik misszionárius kápolnában zsidó Istentiszteletet tartottak és az egyik „misszionárius” hívő ajkairól elhangzott a Kadisch. Ebben a nagy kikötő-városban ugyan is nagyon élénk tevékenységet fejtenek ki a misszionáriusok és a sokszor hetekig ott időző utasokat, közöttük a zsidókat is, igyekeznek megmenteni a keresztény egyháznak. Lelkükre beszélnek, hogy térjenek meg és lépjenek a misszionáriusok közé. Ez az intenzív „lélekmentés” gyakran eredménnyel is jár. Egy ilyen frissen megmentett zsidó lélekkel történt, hogy néhány évvel ezelőtt elhunyt apja után Jahrzeitja volt és nem akarta elmulasztani, hogy apja lelkiüdvéért ne mondja el a megszokott Kadisch. Felkeresett tehát még 9 olyan misszionárius zsidót, mint amilyen ő maga is volt, elővették imaszíjjaikat és talszszeket és korán reggel bementek a közeli misszionárius kápolnába, ahol előírásosan megkezdtek a davenolást. A misszió vezetője már akkor érkezett, amikor elhangzottak a Kadisch utolsó szakaszai is — és magából kikelve csak ennyit mondott: Belőletek úgy látszik már nem lehet kiüzni az ördögöt!

—Bélrenyheség, a máj és epeutak bántalmái, gyomor- és bélhurut, aranyeres bajok esetén a természetes „Ferenc József” keserűviz gyorsan és fájdalom nélkül megszünteti a hasiszervek pangását. Sok évi kórházi tapasztalat igazolja, hogy a Ferenc József viz használata a bélműködést kitünően szabályozza. A Ferenc József keserűviz gyógyszerárakban, drogériákban és fűszerüzletekben kapható.

15 hónapi börtön egy Tóra-tolvajnak. BUDAPEST. Ennek az évnek júliusában történt, hogy a Weisz Gyula előjárósága alatt álló, Rombach uccai zsinagógából egy igen értékes Tóratekereset akart ellopni Bagyanik József, aki az utolsó pillanatban sikerült tettenérni. Bagyanik már éppen ki akart osonni a templomból, amikor éppen két vallásos hívő érkezett és feltűnt nekik, hogy Bagyanik, akit amugy sem ismertek, hajdonfót viszi kezébe a Tórárt. Azonnal rendőrt hívtak, aki letartóztatta a tolvaj Bagyanikot és előállította a főkapitányságra. A Tóra-lopás ügyében a napokban tartotta tárgyalását a Schirila-tanács, a mely Bagyanikot 15 havi fogházra ítélte.

Állami munkaközvetítő hivatal állítanak fel Bajorországban, a szombatot tartó zsidó munkások számára. A Somre Sabosz szervezet intervenciójára az állami munkaközvetítő hivatal elhatározta, hogy a zsidó munkások számára, kik vallási ünnepeiket meg akarják tartani, egy új közvetítő hivatalt állít fel, mely kizárólag a szombatot tartó munkások kiközvetítésével fog foglalkozni.

Ne legyen közömbös Önre nézve öltözéke. Nem kerül olyan nagy áldozatba szépen öltözködni, mint ahogy ezt Ön gondolja. A Deutsch Posztóáruház a mai leredukált jövedelmekhez viszonyítva állapította meg ruhaszövet áruraktárának árát. Válassza ki az Önnek tetsző szövetet és meg fog győződni róla, hogy kevés pénzért megszerezheti a tetszetős megjelenés feltételeit. **Deutsch Posztóáruház, Str. Avram Jancu (Kossuth-u.) 1. Sas-palota.**

— **1600 év óta élnek zsidók Németországban.** Berlin. A német zsidóság legújabbán röpiratot adott ki a következő címmel: 321-től—1932-ig. A röpirat történelmi adatokkal igazolja, hogy 321-ben költöztek első ízben zsidók a mai Németország földjére. És most írja a röpcédula — 1600 év becsületos munkája után, hazánk sorsának régi osztályosai azon vesszük észre magunkat, hogy végezni akarnak velünk hitvány fecsegők, akik eddig még semmi hasznosat nem alkottak és csak szomorúságot hoztak hazájuknak.

— **A rádió és a zsidók.** Berlinben megnyitott a rádiókiállítás, amely azonban teljesen antiszemita jellegű. Az egyik pavillonban zsidó karikatúrák voltak láthatók és a rádió zsidó hallgatói voltak kigunyolva különböző felírásokkal...

A német zsidók védelmi szervezete megállapította, hogy ez az izléstelen izgatás annál érthetlenebb, mert két zsidó lángelme volt a rádió felfedezője. Az elektromos hullámok első tudósa Herz Henrik volt zsidó. A rádió alapját képező elektron-csővek feltalálója Lieben Róbert. Zsidó. Enélkül a két zsidó nélkül nem volna rádió és nem lehetne rádiókiállítás és antiszemita-heccelődés sem...

Palesztinában élő jemenita zsidók többnejséget követelnek. JERUZSÁLEM. A jemenita zsidó hitközségek egy prominens vezetője a rabbinusi fellebbezési bírósághoz folyamodott felesége ellen, aki visszautasította azt a szándékát, hogy házában egy második feleséget is tarthasson. Folyamodásában hivatkozott arra, hogy neki, mint keleti zsidónak jogában áll két, illetve több asszonyt is nőül venni. Dr. B. Joseph, az alperes feleség védője hivatkozott arra, hogy amennyiben a bíróság helyt adna a férj kérésének, úgy a jemenita zsidók között példával szolgálna általánosan a többnejségű rendszer visszaállítása tekintetében, minthogy a férj egyik exponált és tekintélyes vezetője a jemenita zsidó hitközségeknek. Széles körökben nagy érdeklődéssel várták a rabbi-bíróság döntését, amely többek között követeli a kormánytól, hogy új házassági törvényt hozzanak, melynek értelmében a 16 éven aluliaknak tiltsák el a házasságot és a többnejséget, mint házasságtörést súlyosan büntessék. A törvény életbelépése esetén a palesztinai asszonyok általános helyzete megjavulna.

Szülők figyelmébe !!

ISKOLA IDÉNYRE fiu és lányka
Sweter, pullover kötött ruhák
és harisnya szükségletüket a legolcsóbban a

LONDON kötődében

Kossuth-u. 1. szerezhetik be, ahol a legdivatosabb kötött blousok méret után is a legszebb kivitelben készülnek.

CSALÓDÁS mindenben érheti... csak a Maradék Áruházban tett előnyös vásárlásaiban nem.

„Az antiszemizmussal a csöcselék üvöltése“

A német antiszemitáknak nincs szerencséjük tudományos érveikkel

A Hitler mozgalommal szemben, amely önmagáról azt hirdeti, hogy a germán faj ősi tisztaságát akarja megvédelmezni, a tudomány jelentős érveket állít sorompóba.

Történelmi tény, hogy a mai Németország területén már a keresztény számítás előtt is voltak zsidó telepítések. 325-ben Konstantin német császár rendeletet adott ki, amelyben megengedi hogy Köln városában a zsidók közhivatalt vállaltanak. Ősi zsidó temetők vannak Wormsban és Mainzban, amelyek azt bizonyítják, hogy ezekben a városokban több mint tizenhat évszázad óta állnak fenn zsidó hitközségek. A tizenharmadik század második felében zsidó troubadúrok is voltak Németországban. Kettőnek a nevét, Süskind-ét és Trindberg-ét fel is jegyzik az egykorú krónikák.

Nincs szerencséjük a Hitleristáknak a szabadkőműves mozgalom elleni agitációval sem. A szabadkőművesség Németországban keresztény alapon áll és ma is nagyon sok páholy van, amely zsidót nem fogad tagjai közé. A szellemóriások között, szabadkőművesek voltak: Lessing Herder, Wieland, Goethe, sőt Nagy Frigyes óta valamennyi porosz császár is előkelő szerepet töltött be a szabadkőműves mozgalomban. Csupán II. Vilmos volt kivétel, aki szakított a nagy-frigyesi hagyományokkal. Nagy Frigyes maga alapító tagja volt az első szabadkőműves páholyoknak. Szabadkőművesek voltak a Humbold-testvérek, akiket a germán tudomány megtestesítőinek tekintenek és igen sok német tábornok tartozott még a világháború alatt is a szabadkőműves páholy tagjai közé.

Érdekes, hogy a háború alatt, amikor az antiszemita mozgalom Németország területén szinte tombolt, egy müncheni hetilap szerkesztője ezer márkát jutalmat tűzött ki annak a zsidó családnak a jutalmazására, amelynek három tagja legalább három héten át a lövészárkokban tartózkodott. Ezzel akarta bizonyítani, hogy a zsidók nem vesznek részt a háborúban. Dr. Freund hanoveri főrabbi nyomban a pályázat kitűzése után a saját hitközségéből 20 zsidó családot állított össze, amelyeknek több,

mint három tagja küzdött és szenvedett a lövészárkokban. Minthogy a lap nem akarta kitűznie a kitűzött jutalmat, a rabbi beperelte kiadót. A tárgyaláson azután még további 50 zsidó családot nevezett meg, amelyekről bebizonyította, hogy hat-hét tagjuk vett részt, mint frontarcos a háborúban. A bíróság el is ítélte a kiadót a jutalomdíj kifizetésére, amit a rabbi jótékony célra adott.

A világháborúban az alig félmillió német zsidó közül 96.000 teljesített katonai szolgálattal, akik közül 12.000 hősi halált halt. Több mint tízezer német zsidó önként vonult be a német veszteséglista első hősi halottja is zsidó: Frank Ludvig, volt német képviselő.

Jellemző, hogy a Hitler-párt legharciasabb lapját a szabadkőműves Nagy Frigyesről nevezték el. A lap címe: „Friedericus“ Még jellemzőbb, hogy ez a lap Helena Mayer német vívóbajnoknőt, aki az amsterdami olimpián megnyerte, nagy cikkben köszöntötte, a cikk bevezető sorai így hangzottak: „Üdvözlés az Internacionális mispohe legyőzőjének“. Másnap kiderült, hogy Helena Mayer egy frankfurti zsidó orvosnak, dr. Mayernek a lánya.

A német fajvédők előszeretettel idézik Mommsen Tivadar-t, a nagy német történelmi író is, aki valóban a germán dicsőség szószólója volt, de aki egyik művében a következőket írja: A csöcselék — csöcselék marad az antiszemizmussal a csöcselék üvöltése.

Ha érvekkel és tényekkel lehetne küzdeni az antiszemizmussal ellen, akkor már régebben nem volna antiszemizmussal.

Iskola aktatáskát, bőröndöt és ridikulókat legolcsóbban csak

Hartmann

lerakatában vehet.
Oradea, Strada Reg. Ferd. 1.

Parókat minden formában legolcsóbban készit Heymann mozi udvarban levő fodrászat. Bul. Reg. Ferdinand 3.
Paróka fésülés Paróka fésülés

ISKOLAI RUHA, intézeti fehérnemű anyagot, paplant jó minőségben olcsón csak a MARADÉK ÁRUHÁZBAN vehet. Rimanóczy-ucca 1.

PHÖNIX Életbiztosító Társaság

ALAPITTATOTT 1882. ÉVBEN.

TELJESEN BEFIZETETT ALAPTŐKE 4,000.000 OSZTRÁK SCHILLING.

Engedélyezve Romániában 1929. január 14-én, közzétéve a Mon. Of. 13. számában 1929. január 19-án. Alapszabályok közölve Mon. Of. 45.929. Bejegyezve az ilfovi törvényszéknél 1929. január 21-én a 6. sz. cégjegyzékben.

Központi vezérigazgatóság: WIEN.

Romániai igazgatóság: BUCUREȘTI BULEVARDUL ELISABETA 10.

ORADEAI VEZÉRKÉPVISELET:

STRADA GENERAL MOSOIU (KERT-U.) 2. TELEFON: 7-57.

Erdélyrészi Ellenőrző Iroda: CLUJ, Strada Nicolae Iorga No. 16.

A társaság működési területe:

Ausztria, Belgium, Bulgária, Csehszlovákia, Egyiptom, Franciaország, Görögország, Hollandia, Jugoszlávia, Lengyelország, Magyarország, Németország, Olaszország, Palesztina, Románia, Spanyolország, Tunisz, Törökország.

A „Phönix“ kedvezményes szerződést kötött a K. K. L. Jeruzsálemi főirodával, a különböző országok Mizrachi Központjával, legújabbán a Mizrachi Erdélyrészi Központtal, a Makkabi Világszövetséggel, a zsidóság több országos szervezetével, a Wizo zsidó nők világszervezetével, az „Aguda“ Világszervezettel és még több nagy zsidó testülettel.

Vezérigazgatók:

Arad, Braşov, Bucureşti, Cluj, Cernăuţi, Chişinău, Mediaş, Oradea, Sătmar, Sibiu, Târgu-Mureş, Timisoara.

Gyermek, járadék- és nyugdíjbiztosítás: Legmodernebb kombinációk és méltányos díjtételek az életbiztosítás minden ágában. A vezérigazgatók díjtalanul adnak pontos kalkulációt és mindennemű felvilágosítást biztosítási ügyekben.

Az ALBERT Harisnyaház Zöldfa-u. 1 sarok!

hatóságilag engedélyezett végeladása

Hihetetlen olcsó áraival vezet! A kirakatok beszélnek!

Meghalt Ávrohom Sije Freund naszodi főrabbi ז"ל

Sulyos csapás érte vasárnap éjszaka az erdélyi orthodoxiát. Ávrohom Sije Freund, az erdélyi orthodox rabbikar doyenje, a világhírű enterdामी cádik hádor, 80 éves korában elhunyt. Nagy tudása és szent élete által magasan kiemelkedik ezen félreeső kis kehilája szék helyéből, hogy az ország egyik legnagyobb autoritásának avanszájon. Egy fél-század óta tölti be az enterdामी rabbi-állást, melyet megboldogult apósa örökségeként vett át. Ezen idő alatt, önmegtartó szent élete, mely főként hekegig tartó böjtölésben és éjjel-nappal a szent Tanban való folytonos buvárkodásban, a testi-seget kinzó, csakis lelkiekért egész lényegét odaadó világhírű cádikhoz, a vallásos zsidók ezrei zarándokoltak állandóan tanácsokért és lelki vigaszért. Az enterdामी rabbi nincs többé az élők között és nekünk nem lesz többé módunkban hallani szigorú tiltakozásait akkor, amidőn vallásunk szigorú korlátait bárhol is a legkisebb lazulások fenyegették. A nagy és szent férfiú itt hagyott bennünket igen sok nagy problémáink megoldatlansága közepette, hiányozni fog nekünk és elvesztésével pótolhatatlan csapás érte Erdély orthodox zsidóságát. A kérelhetetlen halál a gyengélkedő főrabbit Szatmáron érte utól. Eme nagy, az utóbbi időben sulyos csapásoktól megkeresett zsidó centrumban. Vajha az egymással szemben álló zsidó testvéreink eme nagy élet mulandóságán felrázva, testvéri kezét nyujtanának egymásnak és felismerve a kor figyelmeztető szavát, közös szolidaritásban egyesülnének orthodoxiánk üdvére. Eme nagy férfiú mulandósága kell, hogy legyen egy igazi intőjel arra, hogy legyen vége már egyszer a háboruszkodásnak és következék be ama életideál, amelynek ezen szent férfiú egész életét szentelte. — A nagy halott, mint ismeretes, egész életén a hamisítatlan orthodoxiáért küzdött és mint ilyen, tevékeny részt vett az erdélyi orthodoxia ügyeinek intézésében. Tagja volt a Waad Harabonimnak s mint a megboldogult világhírű Cháim Halberstamm száznai cádiknak tanítványa, ezen iskola életelvéit igyekezett a gyakorlatban keresztülvívni. — Az elhunytban Freund Chájim, Központi Iroda-i alelnök bátyját vesztette el. Mélységes gyászában az egész Erdély orthodoxiája osztozik. — Hétfőn délután öt órakor temették el a város zsidóságának óriási részvétele mellett az erdélyi orthodoxia nagyhatalmóját. Mint egy tízezer főnyi tömeg kísérte utolsó útjára. A temetésen Freund Izrael reghini, Freund Henrik enterdami, Klein halmii, Weinberger margitai és radnai főrabbi tartottak gyászbeszédet. תנצבה.

GROSZ DAVID
szalmakalanyár
Satu-Mare, Str. Petru Rarez 35/37
Mindeaféle kalapgyártáshoz szükséges fonatok és nyersanyagok raktára 58

Hasznos tudni,
hogy **Schmidthauer**
természetes **Ligmandi**

keserűvize, az elrontot gyomrot
2—3 óra alatt rendbe hozza.
Utasítás minden palackhoz mellékelve
Kapható mindenütt!

Duschinski huszti rabbit neveztek ki az elhunyt Sonnenfeld jeruzsálemi főrabbi z. c. l. utódjának

JERUZSÁLEM. — Távirati jelentés hozza hírül Jeruzsálemből, hogy a megboldogult Sonnenfeld főrabbi z. c. l. helyének betöltéséről most döntött a jeruzsálemi orthodox hitközség. E szerint Duschinski huszti főrabbit

neveztek ki az elhunyt főrabbi utódjának. A jeruzsálemi hitközség döntése nem érte váratlanul a zsidó közvéleményt, minthogy már a főrabbi közvetlen elhunytja után, Duschinski főrabbit emlegették utódjának.

Segítsünk diákjainkon Felhívás Nagyvárad zsidóságához

A mai rendkívüli idők teszik fokozottabban kötelességünké, hogy úgy idehaza, mint külföldön tanuló diákjainkról gondoskadjunk. Az Irás népe vagyunk: mindenkor minden ellenséggel szemben egyedüli fegyverünk és bástyánk a tudás volt. A tudás megszerzése diákjainknak úgyszólván minden percet lefoglalja és így az existenciáért való küzdelemre fordított minden időt a tudás sanyli meg. A zsidóságnak pedig és ezen keresztül az egész emberiségnek, egész emberek keletnek. Segitnetek kell, hogy diákjaink tanulásra fordíthassák idejüket, hogy majd testbenlélemben igazi vezetőkként vehessék át a maiak helyét.

Nagyvárad zsidó társadalmá már évek hosszú során át bizonyosságot tett arról, hogy a diákság ügyét szíven viseli, midőn a külföldön tanuló diákjainkat a dr Kecskeméti főrabbi urak vezetése alatt álló segítő akcióval olyan szép

eredménnyel támogatta.

Ma azonban, úgy a külföldön, mint a belföldön tanuló arra érdemes diákjainkat segíyezni kell. Ezen szép cél elérését csak az egység ereje teszi lehetővé. Egész Erdély zsidósága összeállott és megalapította az Erdélyi Zsidó Diáksegélyező Egyesületet, Kolozsvár centrummal. Ezen egyesület váradai tagozata most alakult meg és ez veszi át az eddigi feladatát oly nemesen teljesítő dr Kecskeméti Diáksegélyező örökét, egybeolvasztván a belföldön és külföldön tanuló diákokat támogató akciókat.

Tudjuk és hisszük, hogy minden zsidó ember teljesíteni fogja kötelességét, hogy belépésével az Erdélyi Zsidó Diáksegélyező Egyesület munkáját minél áldásosabb tegye.

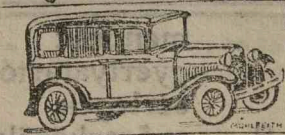
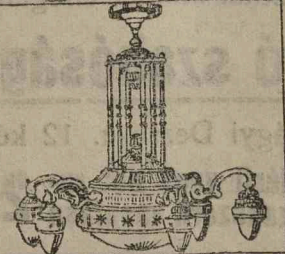
Dr Kecskeméti Lipót, Flegman Ármin, dr Szilas Izidor, Adler Jenő, dr Markovits Pál, dr Molnár Vilmos, Schustek Adolf, Schapira Gyula.

— A szigheti Ceiroth Mizrahi szép műsoros foglalt-délután rendezett, melynek nagy sikere volt. A műsorból kiemelendő Feig váradai chávernek saját szerzeményű humoreszkje. Az előadás megnyitóját Izrael Szuri tartotta. Szabó Szidi Jeruzsálem-Jeruzsálem című verset szavalt a kitűnő hozzáértéssel. Perl Déri monologja szintén tetszést aratott. A tombolában részt vett az egész Ceiroth. A rendezés sikere az alábbiak érdeme: Zoltán Maca, Koffler Dóri, Petrover Eszti és Perl Dóri.

— Terjesszék és szerezzetek előfizetőket az erdélyi zsidóság egyetlen független és legolcsóbb lapjának, a NÉPÜNK-nek, A NÉPÜNK-nek egyetlen zsidó asztalról sem szabad hiányoznia.

— Véget ért az V-ik revizionista világkonferencia. BÉCS. — Megirtuk, hogy a cionista világszervezet revizionista frakciója Bécsben tartotta világkonferenciáját, W. Jabotinski executive elnök részvételével. A konferencia szeptember 4-én ért véget, miután megválasztották az új végrehajtóbizottságot. Az executive tagjai a következők lettek: Wladimir Jabotinski, Meir Grosszmann, dr Soskin, Robert Stricker és Machower. Záróbeszédet Grosszmann és Jabotinski tartottak. Az executive színhelyét a világszervezet Genfben helyezte át.

A Népünkben feladott hirdetés biztos eredménnyel jár.

Új üzlet

Tisztelettel értesitem a n. é. közönséget, hogy a volt

Kalenda-helyiségben

új műszaki üzletet nyitottam

Allandóan raktáron Ford és Chevrolett eredeti alkatrészek, csapágyak, gummi, olaj és autozsír. Továbbá kerékpárokat, varrógépet, tüőt és ezek összes eredeti alkatrészeit nagyon olcsón.

Elvállalok mindenféle villanyés csengőberendezéseket, átalakításokat, valamint mindenféle mechanikai munkákat, javításokat gyorsan és pontosan csinállok. A n. é. közönség szives pártfogását kérve, vagyok teljes tisztelettel

Akkumulátorok, lemezek, sav állandóan

WIEDER-cég
Szent László-tér 10.

Akkumulátortöltő és javító állomás.

Iskolacipők

legolcsóbbak 26—30 számban Lei 240, 31—35 számban Lei 280, 36—39 nagyságban Lei 325.

Roth Henrik cipőáruházában, Zöldfa-uca 3.

RÖVID HIREK

☉

SZALONIKI. A szalonikii zsidóüldözések következtében a kivándorlások olyan hatalmas méreteket öltenek, hogy hetenként több mint 100 család hajózik állandóan Palesztinába. A kivándorlásokat eddig a „Patris” és a „Szinaja” nevű hajók bonyolították le, minthogy azonban ezek nem képesek teljesen eleget tenni a kivándorlási igényeknek, a Navigations szovjet társaság két újabb hajót állított be, az „Iljic” és „Lenin” gőzösöket, amelyek a kivándorlási forgalmat lebonyolítják. — Az állandósult zsidó temetőrombolásokra való tekintettel a szalonikii rendőrség a zsidó temetők elé rendőrsztruktúrákat állított.

PÁRIS. A genfi világkongresszuson részt vett zsidó orvosok elhatározták, egy zsidó orvoskongresszus összehívását. A kongresszus célja lenne, hogy meghatározzák azokat az egészségügyi és higiéniai intézkedéseket, amelyeket a különböző országokban élő zsidó tömegek érdekében kívánatos volna megtenni. A kongresszust előkészítő bizottságnak három tagja van: Dr. Tennenbaum New York, Dr. Kleinmann Genf és Dr. Rudmann Páris.

BÉCS. Rabbiner dr Grünwald, az ismert zsidó történész nyugalomba vonulása alkalmával Miklós köztársasági elnöktől megkapta a köztársasági becsületrend érdemrendjét.

BERLIN. A 250 év óta használaton kívül lévő oscherslebeni zsidó temetőben ismeretlen tettesek barbár rombolást végeztek. A rendőrségi vizsgálat folyamatban van.

— **Szülők figyelmébe! Magánútlókat, magyar nyelvű vizsgára felkészítéssel készítő elő diplomás tanerő.** Ugyanott biztos eredményű német kurzus kezdők és haladók részére. A tandíj mérsékelt. Reinherz Fricy, Str. Xenopol (Lakatos-ucca) No. 8.

— **Ünnepi ruha, kalap és divatszükségleteket** zsidó testvéreink legolcsóbban Horbácz cégnél szerezhetik be. Felhívjuk olvasóink figyelmét a cég lapunkban megjelent hirdetésére.

Prima Societate de Autobuse S. A.

Az autbuszjárat Oradea—Cluj között

megindult és jár mindennap rendszeresen.

indul: Oradeáról Piata Unirii, Fekete saspalotától délután 3 óra 30 perckor

indul: Clujról a Főposta melletti autbuszállomástól minden reggel 6 órakor.

Viteldíj: Oradea—Cluj vagy Cluj—Oradea 200 lei, returjegy 360 lei.

Fentartott helyek telefonon 375 szám megrendelhetők. Kényelmes utazás. Rendszerű üzemeltetés autbuszok.

PUBLICATIUNE.

Ziarul Facia publicat urmatorul avis la cronica judiciara: Nu va serviti de radio fara autorizatie.

Parchetul de Ilfov a primit o serie de peste o mie de procese verbale de contravenție, dresate de comisari speciali, contra acelor ce se servesc de radio fara autorizatiune.

Pe baza acestor procese verbale, parchetele a deschis actiune publica si a trimis pe acesti contravenienti in judecata tribunalului, conform legii pentru instalarea si folosinta posturilor radio electrice publicata in Monitorul Oficial din 1 Septembrie 1928. Art. 10 s 18 din aceasta lege, prevede sanctiunea Inchisorii de la 6 luni pana la un an de zile. Desigur ca nimeni nu cunoste gravitatea acestei legi.

Separat de sanctiunea penala care este si pedeapsa infamanta, societatea s'a constituit in toate procesele verbale partea civila cu suma de lei 5000, drept daune, plus costul abonamentului dupa marimea aparatului.

Avis celor ce se mai servesc de radio fara autorizatiune.

A legszebb zománcfényű gallérokat tisztítja
KLEIN gőzmosóda
Str. Vlahuța 4. (Szent János-ucca)

MOZI

SZINHÁZ MOZGÓ HETI MŰSORA:

Péntek, szombat, vasárnap: A legszenzációsabb bűnügyi film, Hans Albearssel a főszerepben. **AZ ÁRULÓ.**

HEYMAN SZINKÖR MŰSORA.

Péntek, szombat, vasárnap: CSASZÁRVA-DASZ. A volt osztrák-magyar hadsereg gigászi küzdelmeinek legművészebb interpretációja. Főszereplők: Louis Trenker és Lossy Arna. Kedvezményes jegyek nem érvényesek. Előzőleg a X. Olimpiás vízipóló verseny Kanada—Hungária között. Szenzációs premier!

Figyelem! **Figyelem!**
Ha elegánsan és olcsón akar öltözködni az őszi szezon alkalmából keresse fel

I. ROSENFELD URISZABÓ CÉGET

Rimanóczy-u. 2. A rezi lényeges csökkentése folytán módomban van a legolcsóbb árakkal a legkényesebb izlést is kielégíteni.

Utazók !! Vidékiek !!

Ugy étkezhet, mint otthon a

Berkovitsné

orth. kóser vendéglőben
Oradea Zöldfa ucca 19.

Utazóknak 10,° kedvezmény

Zsidó iparosok, kereskedők figyelmébe

Házilag előállíthat különböző fontos kereskedelmi cikket, mint:

Kékitő	Parkettpaszta
Sósborszesz	Rasol
Cipőcrém	Tinta
Sütőpor	Fém tisztító
Padlólack	Vaniliás cukor
Politurlack	Ruhafesték

és még sokféle más anyagokat, vegyszereket melyekhez az összes szükséges anyagokat ingyenes utasítással szállítjuk.

Ullmann József és fia

Vegy- és Festékáru Import Telon 677

Elsőrangú uri és női ruhafazonok, vegytisztítás minden elfogadható árban

Biró szabóságában

Szilágyi Dezső-u. 12 készülnek

Egy férfi vagy női ruha szakszerű vasalása **25 Lei**

E Z Ü S T **menorák Harang gyertyatartók, védjegy serlegek, evőeszközök, templomi kegyszerek, bármily művészi kivitelben legolcsóbb árban. Gyártása és eladása:**

„TACAMUL”

e z ü s t á r u gyárban
CLUJ, Str. Gen. Neculcea (Kornis-u. 6)

ZSIDÓ HUMOR és történetek nagyjainkról

☉

A LEVESESTÁL.

Beköszöntött a péntek este, a gyertyák rátságos fényt árasztottak a szobára. amely rabbi Elimelech jirenszki tanítványaival ült. A szolgál behozta a vacsorát s a levelestál a mester elé tette. Rabbi Elimelech felemelt a tálat, de elejtette, úgy, hogy a forró leves kinyúlt az asztalra. Ekkor a fiatal Mendel, a későbbi rimanovi caddik ijedten felkiáltott:

— Rabbi! Vigyázz!... Hiszen valamennyünkét fogságba vetnek!

A tanítványok elmosolyodtak a különös émetlen jajveszékelésen. Mi köze a fogságnak kiöntött leveshez. A fiatal Mendel biztosan nem zavart. Rabbi Elimelech nem mosolygott, hanem komolyan, biztató szóval fordult oda fiához:

— Ne félj, fiam, nem lesz semmi baj!

Néhány nap múlva azután kiderült, hogy kérdéses péntek este a császár elé tanácsosai olyan rendeletet terjesztettek aláírás végével, amelynek a zsidók adták volna meg az árát, császár többször bemártotta már a tollát a táblába, de vagy a tolla nem fogott, vagy valami meztelen. Végre meg volt az aláírás s már a porzó hiányzott. A császár a porzó után nyúlva tévedésből a tintatartót ragadta meg s a tintával végig öntötte az irományt. A sok baljós előjelre elment a kedve az egészségtől és a rendelet darabokra tépte. Abban a minutában, amikor a rabbi a levelestálat elejtette...

AZ IGAZSÁG ÉGI JUTALMA.

Rabbi Elimelech mondta egyszer tanítványainak:

— Biztosan tudom, hogy a tulvilági boldogság vár rám. Mert ha egyszer a menyei birtok előt fog állni meztelen leltem és ha megkérdeztél: Tanultál-e becsülettel, rendesen? — fogom felelni: nem. Azután felteszik a második kérdést: Imádkoztál-e illendőképpen? Én meg csak azt felelem: nem. És végül még egyet adnak: Tettél-e jót, úgy mint kellett? S akkor sem mondhatok mást, mint hogy: nem. És tudtok, mit határoz a menyei törvény? Így fog felelni: Igazat mondtál és mert nem hazudtál, szed lesz az örök üdvösségedben.

Dr Mayer Ébner 60 éves

CSERNOVITZ. Szeptember 16-án töltötte 60-ik életévét Dr. Mayer Ébner, az ismert zsidó kamarai képviselő és újságíró, az „O jüdische Zeitung” szerkesztője. Dr. Mayer Ébner, mint ismeretes a legutóbbi parlamenti választásokkor újra bekerült a képviselőházba ahol már több ízben képviselte a zsidóság érdekeit. Évtizedek óta áll a bukoviniai cionista mozgalom élén és neve a külföldi zsidó előtt is jól ismert. Herzl fellépése óta fokozódik a cionizmussal és már az első bukovinai kongresszuson is részt vett, mint delegált. Több ízben volt az Actions Comité tagja. Mayer Ébner 60-ik évfordulója alkalmán számosan keresik fel üdvözlésekkel és megköszönik az őt harcos életének fordulóján.

ÉKSZER készítését, alakítást, javítását és drágakő foglaltatását szakszerűen olcsón csak

FRIEDMANN H. ékszerész Széchenyitől

Vidékieknek is legpontosabb kiszolgálás

Padlólackok, poloskairtok, háztartási cikkek
mosó- és pipere-árak, kefe- és vegyjárak legolcsóbb beszerzési forrása!

Pontos figyelmes kiszolgálás! — Szombat és ünnepnapokon zárva
Fülöp Ede
ORADEA, zöldfa-ucca

Tipografia CICERO könyvnyomda, Oradea
Str. Principele Mihai (Gerliczy-u.) 2.